

‘Met één van mijn dieren
op schoot zie je mensen
gewoon ontspannen’

Mensen op verhaal laten komen

Kinderen en volwassenen, groepen en individuen, biedt Willien van Dam vormen om te komen tot dialoog, ontmoeting en verdieping. Zelfontwikkelde dierpersonages helpen haar daarbij.

Dick Vos

‘Ja, ik maak mijn poppen zelf. Ik ben wat dat betreft ook een soort kloosterling. Ik voel me erg thuis bij de combinatie van handwerk en spiritualiteit. Als ik de koppen van m’n poppen snijd, kan ik er sterk een eigen gevoel inleggen. Dat balsa, licht hout dat je haast als een peertje kunt schillen, geeft veel uitdrukingskracht aan de dieren. In het begin maakte ik ook wel eens stofpoppen, maar die hadden lang niet zoveel uitstraling.’

In haar atelier bij haar thuis in Kampen laat Willien van Dam (1966) haar theaterpoppen zien. Allemaal staan ze voor een bepaalde houding. De leeuw staat voor moed en daadkracht, en symboliseert leidinggeven – aan anderen, maar ook aan jezelf. De uil is de wijze die afstand neemt en zich verplaatst in de ander. De steenbok is de bewaker van grenzen en de schildpad is de stiltezoeker die staat voor spiritualiteit, inkeer en tot jezelf komen. ‘Wist je dat de schildpad met zijn boven- en onderschild een oud sym-

bool voor hemel en aarde is? Daar tussenin moet jij je plekje zien te vinden.’ Het is direct een voorbeeld van de manier waarop ze de poppen inzet. ‘Als je de noodzaak van bezinning uitlegt met behulp van de schildpad, gebruik je taal die iedereen begrijpt en waardoor mensen geraakt worden.’

Raadgevers

Wanneer Willien de poppen oppakt, komen ze tot leven. Ze kijken je aan en doen een appel op je – ze gaan communi-

gaan schitteren, haar houding en haar stem passen zich aan het dier aan, maar ze valt er niet mee samen. Ze wordt verteller.

Als ‘raadgevers’ vormen de dieren haar instrumentarium om mensen naar zichzelf te laten kijken – om zichzelf aan te spiegelen. Wie ben ik, waar klopt mijn hart voor en welke raadgever zou ik daarbij eens wat vaker willen betrekken? Zou ik wat vaker de uil willen zijn, of de giraffe die de stip op de horizon kan zien? ‘Mensen zitten vaak in zo’n keurslijf. Met

‘Ik wil kinderen een bepaalde gevoeligheid bijbrengen voor een ándere dimensie’

ceren en vragen om respons. Ze steeds een beetje laten bewegen is één van de geheimen erachter, maar zeker ook hun karakteristieke uiterlijk. Ook Willien verandert. Niet alleen letterlijk, maar ook figuurlijk toont ze haar passie. Haar ogen

één van mijn dieren op schoot zie je ze gewoon ontspannen. Dat opent ze en brengt ze op verhaal. De dierpersonages brengen wensen, inzichten en drijfveren aan het licht, ontwapenen mensen en brengen communicatie op gang.’

Onder de naam SpiegelBeesten reikt Willien beelden aan en legt ze lagen bloot waarvoor taal soms minder geschikt is. Onderwijsteams huren haar in voor momenten van bezinning, groepen binnen de kerk, maar ook Windesheim zet haar al jaren in tijdens de introductieweek voor studenten theologie. 'Ook in groepsgesprekken waarin het over meer

'Wist je dat de schildpad een oud symbool voor hemel en aarde is?'

zakelijke onderwerpen als visie en missie moet gaan, moet je bij de mens zelf beginnen. Mijn aanpak brengt dialoog, ontmoeting, verdieping.' Sinds kort maakt ook persoonlijke coaching deel uit van haar brede dienstenaanbod.

Zorgzame kracht

Opgegroeid in Kampen, rondde Willien eerst de pabo af en deed vervolgens de opleiding tot pastoraal werker aan Hogeschool Windesheim in Zwolle. Toen ze in 2003 als zodanig aan het werk ging

in de Protestantse Gemeente Lemelerveld ging ze ook wat lessen levensbeschouwing geven op de openbare basisschool. 'Daar kwam ik erachter hoe blanco de meeste kinderen eigenlijk zijn als het om levensbeschouwelijke onderwerpen gaat en moest ik manieren ontwikkelen om die toegankelijk te maken voor hen.

Ik heb geen evangelische missie, maar ik wil ze wel een bepaalde gevoeligheid bijbrengen voor een ándere dimensie dan het praktische en rationele om hen heen. Gevoeligheid voor de diepte en de wijsheid van de traditie, en voor wat je vindt in schoonheid, ontroering, verhalen, voor een dimensie waarvan een zorgzame kracht uitgaat. We willen allemaal gezien worden, we verlangen naar troost en we zijn op zoek naar een antwoord op de vraag wat we hier doen. Rituelen helpen waar woorden vastlopen. Ook op kind-

niveau. Bij het aansteken van een kaars aan het begin van de kring merk ik altijd hoe stil kinderen worden, bijvoorbeeld.' Nieuwe vormen ontwikkelen werd haar missie. Hoewel ze inmiddels ook een bachelor theologie had afgerond, werd haar duidelijk dat ze dat niet via de wetenschap moest doen. Dat was niet haar weg. Maar wat dan? Een tijd van bezinning volgde. 'Crisis, ik twijfelde aan alles.' Maar in die tijd, geholpen door een coach, kwam ze terug op een spoor dat eerder in haar wakker gekust was, zoals ze zegt.

Tijdens een vakantie in Praag was ze ergens een paar handgemaakte theaterpoppen tegengekomen. Die horen bij mij, had ze zich gerealiseerd en met hen had ze zich in haar vrije tijd inmiddels begeven op het pad van poppen maken en poppenspel. Voor de startweek van een kerk maakte ze een verhaaltje dat ze met een paar poppen en een paar bekenden uitvoerde. 'Een overweldigende ervaring. Al mijn energie kwam terug en dat gaf me vleugels. Ik wist: op dit pad moet ik verder.'

Kloostergeheimen

Het begon met een project in het Dominicanenklooster in Zwolle. Willien werd gevraagd om een vorm te ontwikkelen om basisschoolleerlingen ter plekke een introductie in het wezen van het klooster en het kloosterleven te geven. De scholen vroegen nogal eens om een rondleiding, maar het bleek vaak lastig de kinderen echt te boeien. Ze ontwikkelde een '7-geheimtocht', waarin de kinderen op zoek gaan naar de zeven geheimen voor goed leven volgens de broeders van het klooster.

Startpunt is het verhaal dat lang geleden de kloostergang verwoest werd waarin in mozaïeken de zeven deugden afgebeeld waren. De broeders konden daardoor niet meer zien wat de belangrijkste dingen voor een goed leven waren. De kinderen mogen ernaar op zoek, en op hun tocht

komen ze de zeven dieren van Willien tegen die hun er de ogen voor openen. De dromedaris verschijnt, het beest dat lang zonder water kan. Die vormt het uitgangspunt om iets over de eenvoud van het kloosterleven naar voren te brengen. Samen wordt kort nagedacht over wat in de traditie bekend staat als matigheid. Zodra het geheim ontrafeld is, mag één van de kinderen het dier vasthouden en gaat de groep in processie achter de dromedaris aan naar de binnentuin – de 'ruimte voor stille verpozing'. Wat zou dat nu zijn?

In de tuin is de schildpad verstopt, de stiltezoeker. Als je doet wat ik soms doe en je terugtrekt in je binnentuin, dan ontdek je een groot geheim, legt hij al dichtend uit. 'Je wordt van binnen rustig en voelt dat je beschermd zult zijn'. Met hulp van de dierpersonages ontwikkelt de tocht zich verder in een mix van leren, beleven en reflecteren.

'Rituelen helpen waar woorden vastlopen. Ook op kindniveau.'

'Het woord geloof noem ik niet,' legt Willien uit. 'Ik wil de openbare school daar ook hebben en ik wil niet de suggestie wekken dat we via dat project mensen de kerk in willen trekken.' Tijdens de tocht probeert ze de kinderen mee te nemen in het gevoel dat bij de zeven beginselen hoort. In de binnentuin moeten ze stil zijn: wie praat is áf. 'Vaak komt er een heel andere groep de kloostergang in, na het bezoek aan de tuin.'

In de kerkzaal legt ze uit waarom katholieke mensen hier kaarsjes aansteken, en de kinderen mogen er kaarsen aansteken voor dingen waar ze blij om zijn of verdrietig. 'Altijd weer een kippenvelmoment. Kinderen willen graag een kaars aansteken voor oma of voor de cavia die dood is... Treurig dat de meeste kinderen

nog nooit kennism gemaakt hebben met die manier om vorm te geven aan een gevoel.' Het is een project dat Willien bijzonder dierbaar is en ze is blij met de lessenserie die hier in het kader van cultuureducatie omheen ontwikkeld is door Stadkamer Zwolle, die het project subsidieert onder de vlag van cultureel erfgoed.

Inspiratie delven

Wat toevallig kwam Willien op het spoor van persoonlijke coaching van theologen en pastores. Een predikant die eens een groepsessie had meege maakt, vroeg haar erom. Ze had iemand nodig die een andere laag in haar prikkelde toen ze het plezier in haar werk even helemaal kwijt was. 'Ik vond mezelf altijd meer een groepswerker dan een coach,' vertelt Willien. 'Maar dit blijkt een vorm van inspireren te zijn die me ook ligt: zielzorgers laten ontdekken wat hun creatieve bronnen zijn en waar hun

inspiratie zich schuilhoudt. Het helpt wanneer je dicht bij je eigen bron gaat zitten – bij de plek waar je vuur brandt en waar je talent ligt. Ik heb hier materiaal en ideeën genoeg om dat aan te boren. Juist vanwege de liefde voor verhalen deel ik veel met ze. Uit mijn tijd als kerkelijk werker ken ik ook de vermoeidheid die je kan overvallen. Zelf wilde ik daar uit en als teamcoach m'n geld verdienen, maar uiteindelijk ben ik toch altijd levensbeschouwelijk werker gebleven. Dat verbindt en op basis daarvan kan ik dit doen.'

www.spiegelbeesten.nl

Dick Vos is freelance tekstschrjver en fotograaf